

UMCS
WYDZIAŁ FILOLOGICZNY

UNIWERSYTET MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE
Instytut Językoznawstwa i Literaturoznawstwa
dr hab. Marta Sobieszewska, prof. UMCS

---

dr hab. Marta Sobieszewska, prof. UMCS
Wydział Filologiczny
Instytut Językoznawstwa i Literaturoznawstwa
Katedra Romanistyki
Plac Marii Curie-Skłodowskiej 4A
20-031 Lublin
marta.sobieszewska@mail.umcs.pl

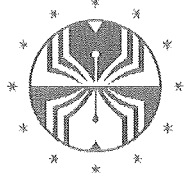
Recenzja pracy doktorskiej mgr Eweliny Stręciwiłk

pod tytułem *Le rôle de la nominalisation dans les titres de presse. Analyse contrastive de la presse polonaise et française* napisanej pod kierunkiem
dr hab. Janusza Bienia, prof. KUL

Przedłożona do mojej oceny praca doktorska Pani mgr Eweliny Stręciwiłk wpisuje się w nurt badań nad dyskursem prasowym i poświęcona jest roli nominalizacji w nagłówkach tekstów prasowych zamieszczanych w polskiej i francuskiej prasie cyfrowej.

Komputeropis rozprawy pod tytułem *Le rôle de la nominalisation dans les titres de presse. Analyse contrastive de la presse polonaise et française* liczy 198 stron. Zawiera streszczenie w trzech językach: francuskim, polskim, angielskim oraz aneks (nagłówki wykorzystane w części materiałowej pracy).

Rozprawę (poprzedzoną spisem treści *Table des matières* ss. 2-3) rozpoczyna wprowadzenie (*Introduction* ss. 4-10), w którym Doktorantka charakteryzuje wydania cyfrowe i papierowe (tradycyjne) gazet podkreślając korzyści płynące z czytania prasy w wersji cyfrowej. Zalicza do nich m.in. łatwy i szybki dostęp do najnowszych informacji, wiadomości, newsów i wydarzeń dnia. W tym kontekście, nagłówek prasowy jako najważniejszy element materiału dziennikarskiego („inicjalny składnik ramy tekstowej” wg *Słownika terminologii*

medialnej, red. W. Pisarek, Kraków 2006, s. 127.), pełni funkcję informacyjną, ale także pragmatyczną i perswazyjną, polegającą na przyciąganiu uwagi odbiorcy, nawiązywaniu z nim kontaktu i zachęcaniu do lektury. Zapowiadając konkretny tekst, nagłówek jest pierwszym źródłem informacji na temat przedstawionego wydarzenia, dlatego musi być ciekawy, celny i treściwy. Dziennikarze stosują więc rozmaite środki, za pomocą których urozmaicają nagłówki. Autorka wymienia m.in. elipsy, zapożyczenia, neologizmy, derywaty leksykalne, pytania retoryczne, wykrzykniki, hiperbole, metafory, wielkie litery, cyfry itp. Jednocześnie zaznacza zaobserwowaną silną tendencję do nominalizacji, która uwidacznia się w wysokim stopniu nasycenia nagłówków rzeczownikami utworzonymi na bazie czasowników lub przymiotników (s. 6).

Wybierając jako materiał do analizy określony typ dyskursu medialnego – dyskurs prasowy, który można wyodrębnić ze względu na rodzaj transmisji danych, Doktorantka postawiła sobie za cel badań wykazanie jak nominalizacja czasownika w drodze transpozycji słowotwórczej lub leksykalnej wpływa na nagłówki we współczesnej prasie cyfrowej. Korpus tekstów, na którym pracowała liczył 600 przykładów pochodzących z polskiej i francuskiej prasy cyfrowej z 2022 roku („Aneks” ss. 175-198).

Zaproponowany przez Autorkę temat należy do ważnych zagadnień, przyciągających uwagę badaczy. Ogromny potencjał transpozycji znaków słownych dostrzegali m.in. Ch. Bally: „Zamknięte w swoich kategoriach znaki stanowiłyby ograniczone źródło środków do zadowalającego spełniania potrzeb języka [...] Ale dzięki zamianom międzykategorialnym myśl uwalnia się, a wyrażenie wzbogaca i uzyskuje różne odcienie.” (przekł. Dąbska-Prokop, 1966). Dlatego ze względu na obserwowaną we współczesnym języku tendencję do nominalizacji, zagadnienia związane z jej funkcjonowaniem zasługują na systematyczne badania. Doktorantka bardzo dobrze tę potrzebę rozpoznała.

Praca jest podzielona na dwie części: ogólną teoretyczną i materiałową; zawiera w sumie sześć rozdziałów. Z początku Doktorantka naświetla problemy teoretyczne, zawężając je do zagadnień ściśle związanych z celem, jaki sobie wyznaczyła. Odwołuje się do badań zasadniczych (podstawowych i znanych z literatury przedmiotu), które wniosły do

językoznawstwa (nie tylko romańskiego) najważniejsze pojęcia i przedstawiła pracę spójną, zwięzłą i konsekwentnie realizującą przyjęte cele badawcze.

W I części rozprawy, Doktorantka prezentuje założenia teoretyczne, wyjaśniając podstawowe definicje języka/dyskursu prasowego i prasy (ss. 11-21). W dalszej części (ss. 21-29), rozróżnia i krótko opisuje rejestry, gwary, socjolekty oraz „językowe wynalazki” w prasie, przechodząc następnie do mechanizmów dyskursywnych tj.: niejednoznaczność (Fuchs : 2009) i manipulacja. Przedstawiając definicje manipulacji, Autorka sięga tylko do prac Zgólkowej (1999), Gąbki (2016) i Sobczaka (2020) oraz do słownika *Larousse*. Zdecydowanie zabrakło tu odniesienia się Doktorantki do powszechnie uznanych francuskojęzycznych źródeł, takich jak: Bernays *Propaganda. Comment manipuler l'opinion en démocratie* (2007 [1928]), Breton *La parole manipulée* (1997), D'Almeida *La manipulation* (2005), Charaudeau *Le discours de manipulation entre persuasion et influence sociale* (2009) i in. Bez tego zabiegu ta część pracy pozostawia czytelnika z uczuciem niedosytu. Podobnie jest z metaforą (28-29), zdefiniowaną wyłącznie w oparciu o pracę Sadowskiej (2007), bez wzmianki chociażby o podstawowych założeniach teorii metafory Lakoffa i Johnsona (1980) lub o badaniach Marca Bonhomme'a (2002, 2021). Badania nad metaforą to jeden z najciekawszych nurtów współczesnej humanistyki, dlatego warto było to zagadnienie pogłębić przedstawiając różne punkty widzenia. Szczególnie, że jak pisze Doktorantka w *Streszczeniu*: „Jednym z istotnych elementów tej części rozprawy jest opis wyrażen metaforycznych pochodzących z nagłówków prasy cyfrowej” (s. 167).

Rozdział drugi rozprawy (ss. 30-52) poświęcony został nagłówkom wypowiedzi prasowych (termin używany wymiennie z tytułem prasowym). W oparciu o definicje Pisarek (1967), Calabrese (2010), Pałuszyńskiej (2016), Autorka wyjaśnia zastosowaną w pracy terminologię, porównuje nagłówki w wydaniu papierowym i w wydaniu cyfrowym prasy. Dalej proponuje klasyfikację nagłówków ze względu na budowę i funkcje, a następnie omawia ich struktury składniowe (fraza nominalna, zdania pojedyncze i złożone).

Doktorantka zręcznie prowadzi swój wywód w oparciu o literaturę przedmiotu oraz liczne przykłady zaczerpnięte z polskojęzycznej prasy cyfrowej. Właściwie argumentuje fakty

stanowiące podstawę swoich rozważań. Nie ogranicza się przy tym do cytowania źródeł, ale bogato ilustruje omawiane przypadki, co powoduje, że narracja jest przekonująca.

Z rozdziału trzeciego (ss. 53 – 63) czytelnik dowie się o różnych zagadnieniach związanych z prasą elektroniczną. Prasa jest tu przedstawiona jako medium lub typ dyskursu specjalistycznego, a Internet jako miejsce, w którym mogą funkcjonować różne media, w tym prasa.

Czwarty i ostatni rozdział (ss. 64 – 78) zamykający rozważania teoretyczne przedstawia różne aspekty nominalizacji. Autorka odwołuje się do taksonomii Hiszpańskiej Akademii Królewskiej i podkreśla, że jest ona jednym z „najważniejszych założeń teoretycznych w rozprawie” (s.168). Pani Ewelina Stręciwilk wykazuje się tu bardzo dobrą znajomością tematu. Ta część jest napisana przystępnie, dobrze zdaje sprawę z problemów związanych z nominalizacją, poparta jest autentycznymi przykładami użycia i jest po prostu interesująca.

Część II rozprawy (ss. 79 – 144) składa się z dwóch rozdziałów, z których pierwszy jest wprowadzeniem do metodologii tworzenia korpusów ręcznie anotowanych, a drugi analizą korpusu ok. 600 nagłówków prasowych pochodzących z polskich i francuskich portali internetowych i ma na celu zbadanie zjawiska nominalizacji. W tej części rozprawy czytelnik ma okazję zapoznać się ze specyfiką dyskursu prasowego zebranego z takich portali internetowych jak: *Do Rzeczy* (<https://dorzeczy.pl>), *Gazeta Polska* (<https://www.gazetapolska.pl/>), *Interia* (<https://www.interia.pl/>), *Rzeczpospolita* (<https://www.rp.pl/>) oraz *France 24* (<https://www.france24.com/fr>), *La Tribune* (<https://www.latribune.fr/>), *Le Figaro* (<https://www.lefigaro.fr>), *Le Monde* (<https://www.lemonde.fr>).

Przeprowadzona analiza porównawcza pozwoliła Autorce odpowiedzieć na pytanie o rolę nominalizacji w polskich i francuskich tytułach prasowych oraz sformułować główny wniosek, w którym stwierdza, że dzięki nominalizacji autorzy nagłówków prasowych mogą nie wyrażać lub ukrywać niektóre informacje.

Doktorantka wybrała i zastosowała odpowiednie narzędzia do przeprowadzenia analizy korpusu. Rezultaty swoich badań przedstawiła za pomocą diagramów i tabel, zawierających wyniki ilościowe. Budowa rozprawy i poszczególnych jej fragmentów, wspieranie się cytatami z tekstów uznanych badaczy, wreszcie – uzasadnienia i wnioski, mogą zachęcać do polemiki, ale nie można ich odrzucić.

Dla porządku, chciałabym jednak zwrócić uwagę na kilka drobnych niedociągnięć:

1. W zdaniu (s. 7): „Nos analyses y doivent beaucoup aux contributions de Kita (2011), Skowronek (2014), Sadowska (2007), Mathis (1997), Wojtak (2010) et celle de Ślawska (2016).” należałoby podać źródła w porządku chronologicznym.
2. Szkoda, że Doktorantka nie pokusiła się o przetłumaczenie cytowanych fragmentów z języka polskiego na francuski (np. s. 6,11, 21,31, 32, 35 itd.).
3. W języku francuskim istnieje kilka terminów odnoszących się do języka specjalistycznego, np. *technolecte*, *langage de spécialité*, *langage spécialisé*, *langue de spécialité*, *langue spécialisée*, etc. Lerat (1995), który wcześniej używał terminu *langage*, ostatecznie zamienił go na *langues spécialisées* (w l.mn.), by pozostać wiernym saussure'owskiej tradycji. Aktualnie w literaturze przedmiotu rozróżnia się najczęściej *langue de spécialité* i *discours spécialisé* (por. Charaudeau & Maingueneau, dir. 2002 : 540) w zależności od przyjętej perspektywy badawczej. W tym kontekście, użyty w pracy termin „langue spécifique” (język specyficzny?) powinien być zastąpiony którymś z powyższych (s. 11, 12,).
4. Przyznam, że nie do końca rozumiem pomysł włączenia szczegółowego opisu wykorzystanych źródeł (ss. 94 – 95, 2.3 *Les sources exploitées*) do pracy, która zawiera obowiązkowy wykaz literatury (bibliografię).

Abstrahując od w/w uwag uważam, że rozprawa mgr Eweliny Stręciwilk została przygotowana starannie, redakcja jest klarowna, a argumentacja wyczerpująca. Autorka posiada bardzo dobrą orientację w obrębie dziedziny, którą uprawia. Wybrane przez nią odniesienia bibliograficzne świadczą o oczytaniu (bibliografia liczy ok. 80 pozycji w jęz. polskim, francuskim,

hiszpańskim, angielskim, a nawet czeskim). Praca napisana jest poprawną francuszczyzną i świadczy o dużej kompetencji językowej Autorki.

Podsumowując wyrażone wcześniej uwagi stwierdzam, że:

Rozprawa doktorska Pani mgr Eweliny Stręciwiłk zatytułowana *Le rôle de la nominalisation dans les titres de presse. Analyse contrastive de la presse polonaise et française*, przygotowana pod opieką dr hab. Janusza Bienia, prof. KUL, prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną Doktorantki i dowodzi jej umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, a także stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie językoznawstwo.

W moim przekonaniu praca **spełnia ustawowe wymagania stawiane rozprawom doktorskim** w art. 186 i art. 187 Ustawy o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (Dz. U. 2021, Poz. 478) i moja ocena jest **jednoznacznie pozytywna**.

Wnioskuje zatem o **dopuszczenie Pani mgr. Eweliny Stręciwiłk do kolejnych etapów postępowania o nadanie stopnia doktora**.

Lublin, 3 grudnia 2023 r.

/Marta Sobieszewska/